

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem
Verschijnt 6 maal per jaar. Achtste jaargang nr. 1, februari 2020

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en Strij-
tem

Secretariaat en verant-
woordelijke uitgever:
Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer: Bart Caulier,
Maurits Van Liedekerke,
Frans Segers, Marleen Van
Den Houte, Marc Muylaert,
Jan De Mont, Norbert Ver-
bestel, Leo Van Vreckem,
Amy Roosens

Eindredactie:
Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is verant-
woordelijk voor haar/zijn
bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een eenvoudig
bericht te sturen naar
erfgoed.rausa@gmail.com

Bankrelatie:
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande toestem-
ming van Erfgoed Rausa mag
niets uit deze uitgave worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie of op welke
andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt in februari, april, juni, augustus, sep-
tember en december in digitale versie en op aanvraag
in gedrukte versie. De digitale nummers zijn gratis.
Wie een gedrukte versie wil, kan zich in december
2020 abonneren voor de volgende jaargang. **In de
loop van het jaar worden geen nieuwe gedrukte
abonnementen genoteerd.**

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil be-
zorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleve-
ren een maand voor de datum van verschijnen.

Redactieadres:

Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 0473 11 25 00

Abonneeradres: erfgoed.rausa@gmail.com

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	Om te beginnen
Blz. 3	Vruchtbaar
Blz. 4	Terugblik
Blz. 4	Rausa in actie
Blz. 5	De geschiedenis van de borst
Blz. 6	De erfgoednacht
Blz. 7	Eric Bauwens over vader Anseele
Blz. 8	Maurits over Hubert
Blz. 11	Een mens van goede wil
Blz. 16	D'r zèn gin winjters nemieë
Blz. 18	Vraag het aan Rausa
Blz. 20	Agenda 2020

*Op de voorpagina: een bewerkte foto (WE) van het kunst-
werk dat Michel Janssens creëerde voor zijn vriend, dichter
Erik Heyman. De compositie staat aan het kruispunt 'Ze-
ven Beuken' in Strijtem. Meteen een tip om je in te schrij-
ven voor de huldinging van de tien jaar geleden overleden
dichter. Dit laudatio wordt georganiseerd door Davidsfonds
Roosdaal, in het kader van 'Poëzie aan de Dender' op zon-
dag 23 februari (11 uur).*

Ze voelden het al aan hun kleine teen, en misschien zelfs aan alle tien tenen tegelijk, daar in Aalst. Eind vorig jaar werd het ook formeel beslist: Unesco schrapt *Oiljst Carnaval* van de lijst van immaterieel cultureel erfgoed. Een praalwagen met poppen die joden op karikaturale manier voorstelden, leidde vorig jaar tot disparate opvattingen over wat wel of niet betamelijk is tijdens dit feest van malligheid, spot en ongeremdheid. Het Agentschap Wegen en Verkeer blijkt het erfgoednieuws ook op de voet te volgen en dacht er meteen aan om het toeristisch infobord, met Unesco-logo, langs de E40 te vervangen. Daarbij vergaten ze echter schromelijk dat ook het belfort van Aalst als werelderfgoed erkend is.

Of Aalst Carnaval nu wel of niet op de Unesco-lijst prijkt, de carnavalisten zal het een zorg wezen. Eén carnivalsgroep liet zelfs al weten de gecontesteerde Joodse carnivalsfiguren ditmaal op haar praalwagens te zetten. Gefeest wordt er! En terecht, want carnaval heeft van oorsprong heel wat met 'feest' te maken. Veel herinner ik me niet meer uit de lessen Latijn; maar toch bleef me haarscherp bij dat het woord mogelijk afstamt van het Latijnse 'carnem levare' ('wegnemen van het vlees'), omdat het op feestelijke wijze de start van de vastenperiode inluidt. Daarnaast hoopte men ook om met de maskerade, op haast toverkrachtige wijze, de koude winter te verjagen.

Weg met de duistere dagen vol grimmige schimmen. De lente, een nieuwe vruchtbare periode, kan niet snel genoeg aanbrenken!

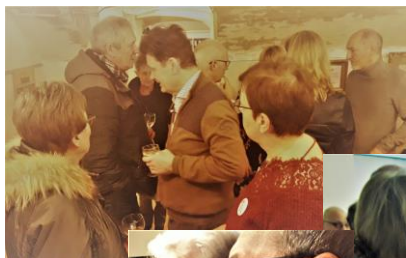
En die fertiele periode breekt ook weer aan bij Erfgoed Rausa. Tijdens de nieuwjaarsreceptie in de erfgoedkelder traptten we het nieuwe erfgoedjaar af; nu vuren we het gloednieuwe nummer, van wat al de achtste jaargang van dit tijdschrift is, op u af. Binnenin prijkt een handig overzicht van de meeslepnde Roosdaalse erfgoed-agenda die we voor u samenstelden. Passend in de maand van 'Poëzie aan de Dender' starten we eerstdaags – in een bomvolle (!) schouwburg van het Koetshuis – met het literaire programma 'Hubert van Herreweghen herdacht'. Tien maanden later besluiten we dit erfgoedjaar in stijl, met een heuse klapper. Medio december verwelkomen we begenadigd auteur en rasverteller Bart Van Loo, die u in zijn verteltheater meeneemt voor een tijdreis naar de Middeleeuwen en de wonderlijke aartsvaders van de Nederlanden: de Bourgondiërs.

U kijkt er allicht ook naar uit. Tot dan gidsen we u met een rist even boeiende erfgoedactiviteiten en dito uitgaves doorheen het jaar. Graag tot binnenkort en veel leesplezier!

Bart Caulier

Foto: Leo Van Vreckem

4 januari: Nieuwjaars- opendeur

Het wordt een lovenswaardige traditie: op de eerste zaterdag van januari afzakken naar de erfgoedkelder om er samen met Rausalezers, sympathisanten en bestuur tevreden achterom te kijken naar al het erfgoedmoois dat ons de vorige twaalf maanden te beurt viel, vol verwachting uit te kijken naar wat in 2020 op stapel staat en vrolijk te klinken op onszelf en op de toekomst van het verleden...

1 februari: In de wolken...

Rausa-voorzitter Bart Caulier gaf een geslaagde initiatie 'in the Cloud'. Het zal vanaf nu veel eenvoudiger zijn om ons archief ook virtueel te bezoeken.

16 februari:

Terwijl de naar schatting vijfduizend megabytes onze boodschap langs intergalactische golven naar onze abonnees flitsten, werd in de schouwburg van het Koetshuis hulde gebracht aan dichter **Hubert Van Herreweghen**. Wie te laat was om een van de gegeerde plaatsen te boeken, kunnen we misschien troosten met het artikel van Maurits Van Liedekerke op blz. 8.

Rausa in actie

Goed nieuws over het archief!

Sinds januari 2020 ging **Nathalie Martens** aan de slag als archivaris voor een aantal gemeenten uit de streek. Twee dagen per maand zal zij het Roosdaals archief onder handen nemen. Voor onze werkgroep is dit een fantastische zaak omdat wij nu ons werk onder professionele begeleiding kunnen verder zetten. Voor wie wil meewerken: iedere **eerste maandag van de maand** tussen 14 en 17 uur 'ten gemeentehuize'.

Deze rubriek handelen wij meestal af op een halve bladzijde, maar omdat er de komende weken zoveel boeiende activiteiten op ons afkomen, vind je op de volgende bladzijden uitgebreide informatie over wie wat waar en wanneer ons erfgoedvoorjaar kleur komt geven.

De geschiedenis van de borst

De Nacht van de Geschiedenis, het is al jaren de ideale gelegenheid voor Erfgoed Rausa en Davidsfonds Roosdaal om samen een boeiende lezing te organiseren. DF-voorzitter Marleen Van Den Houte sprak dit jaar Professor Emeritus Dr. Paul Wylock aan. Op dinsdag 17 maart (20 uur) zal deze sympathieke wetenschapper ons in de polyvalente zaal van GC Het Koetshuis vergasten op een uiteenzetting die de zowel intrigerende als prikkelende titel meekreeg 'de geschiedenis van de borst'.

De toegang tot de lezing is gratis, maar je moet wel (snel!) reserveren op rausa@skynet.be of 0473 11 25 00

Het erfgoed is een grote akker waarop on-eindig veel gewassen groeien. Soms verrassen ijverige vorsers de geschiedenisliefhebber met onverwachte vondsten. Daar hoort dus zeker ook professor Wylock bij.

In 1979 heeft hij als pionier de dienst 'plastische heekunde' van het Universitair Ziekenhuis opgestart Leuven. Onder zijn leiding werd de dienst verder uitgebouwd. Hij was de leermeester van dertien plastisch chirurgen, die nu allen een bloeiende praktijk hebben, verspreid over heel Vlaanderen. Na een succesvolle en goed gevulde carrière, ging hij in 2010 met emeritaat.

Hij studeerde geneeskunde aan de Rijksuniversiteit Gent waar hij promoveerde in 1970, nu precies een halve eeuw geleden. Na zijn militaire dienst specialiseerde hij zich gedurende vier jaar in de algemene heekunde in Nederland, om zich daarna nog drie jaar te vervolmaken in de plastische heekunde bij professor Matton in het UZ Gent.

Gedurende zijn lange carrière was zijn expertisedomein de chirurgie van de borst en van de hand. De ziekte van Dupuytren, een frequent voorkomend handprobleem, werd zijn passie, zowel klinisch als historisch, waardoor hij heel wat naambekendheid verwierf. Hij verdiepte zich in het leven en werk van de 18de eeuwse Franse chirurg, naar wie de ziekte werd genoemd, en publiceerde in 2010 zijn boek 'The Life and Times of Guillaume Dupuytren, 1777-1834'.

Maar het is dus over zijn andere grote specialisatie, de borst, dat hij tijdens de Nacht van de Geschiedenis zijn licht zal laten schijnen. Vanwaar de fascinatie komt, hoe die is geëvolueerd, hoe de blik erop verschilt van tijdperk tot tijdperk en van cultuur tot cultuur en welke medische en andere geheimen er hangen rond de borst, professor Wylock zal het ons op 17 maart allemaal 'uit de doeken' doen.

DE NACHT VAN DE GESCHIEDENIS

Tja, het lijkt wel alsof we een nachtcomplex aan het krijgen zijn! Maar de **Nacht van de Geschiedenis** is intussen een respectabele traditie en de Erfgoeddag koos dit jaar als thema 'De Nacht'. Vandaar dat men bij Rausa dacht: "We kunnen er dan maar evengoed een erfgoednacht van maken". Bij de Roosdaalse Cultuurraad en de Bibliotheek vond men dit ook geen slecht idee en de Fotografenvereniging Roosdaal zag het meteen als een prachtige uitdaging om met hun lenzen de donkerte te exploreren. Meteen was de ideale ploeg samengesteld om onze reputatie als gedegen *Erfgoeddagorganisatoren* hoog te houden.

Zondag 26 april van 14 tot 18 uur, erfgoedkelder van GC Het Koetshuis:

Fotografenvereniging Roosdaal stelt **nachtelijke fotografie** tentoon, Erfgoed Rausa biedt **verhalen** over nachtelijke escapades en prangende gebeurtenissen bij nacht en ontij. Op zaterdag en zondag ontvangen de bezoekers gratis de **erfgoeddagbrochure!**

Met de medewerking van het Gemeentebestuur van Roosdaal

Foto: Norbert Verbestel (FVR)

Zaterdag 25 april, 21 uur:
Vertelwandeling

23 uur, Erfgoedkelder

Emile Ringoot en Flor Van Nuffel vertellen donkere verhalen en nachtelijke poëzie, volksmuzikanten duiken in het traditionele repertoire met vrolijke liedjes 'voor na den twaalven'.

Gratis Toegang!

Eric Bauwens over Vader Anseele

Rausa nodigt de Gentse auteur Eric Bauwens uit om op de vooravond van 1 mei te komen vertellen over zijn stadsgenoot en legendarische socialistische voorman, Edward Anseele. Nadat we, ter voorbereiding van deze lezing bij de vriendelijke schrijver op de thee zijn geweest, kunnen wij de mensen die op donderdag 30 april (20 uur) naar de polyvalente zaal van GC Het Koetshuis komen verzekeren: dit wordt een zeer boeiende avond! Bauwens kan niet alleen zijn gedegen studiewerk omzetten in aangename literatuur, hij is bovendien een gedreven verteller die je meteen onderdompelt in zijn verhaal en je niet meer loslaat voor zijn laatste bladzijde is omgedraaid.

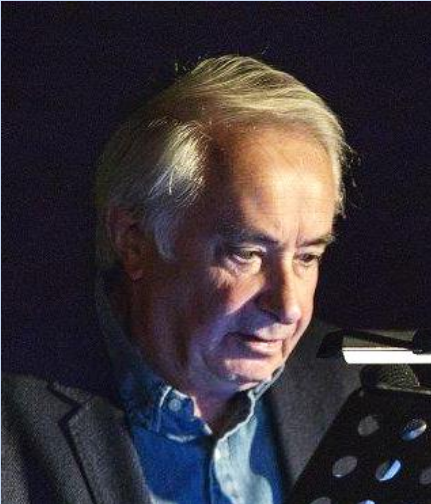
Een groot deel van zijn leven is Eric Bauwens actief geweest als stafofficier en leraar aan de Militaire School, maar op een bepaald ogenblik beslist hij om eindelijk te doen waar hij zo lang al had van gedroomd: schrijven. Hij is afkomstig uit een Gentse volksbuurt en heeft altijd een boon gehad voor de 'kleine' vrouw en man. Zo handelt zijn eerste boek over Vina Bovy, een arm meisje dat in een pover beluik wordt geboren. Dankzij haar zangtalent schopt zij het tot prima donna van de opera en toch eindigt ze haar leven in bittere eenzaamheid. Eric noemt haar 'een Gentse Edith Piaf'. Ook zijn tweede biografie heeft een Gentse inslag. Dit keer wordt het leven van H  l  ne Maréchal, de heldin van het volkstheater haarfijn uitgetekend. Eind vorig jaar rolde het levensverhaal van de rebelse artistieke duizendpoot Freek Neiryndck van de persen, nauwelijks enkele maanden nadat hij de grote socialistische voorman Edward Anseele schrijfsgevijs uit de vergeetput had gehaald.

Na, wat oorspronkelijk bedoeld was als een interview van een kwartiertje, verlaat ik na een paar uur de gezellige woning aan de Groenbrugstraat. Terwijl ik ademloos had zitten luisteren, vroeg ik me af hoe het kwam dat niemand eerder op het idee was gekomen om een biografie te wijden aan deze fascinerende figuur. Anseele ( 1856- 1938) voerde eigenlijk dezelfde strijd als de zeventien jaar oudere priester Adolf Daens, zij het dan vanuit een verschillende filosofie. Toch geniet Anseele vandaag bijlange niet de populariteit van de Aalsterse revolutionaire priester.

Eric Bauwens stelt nochtans dat Daens bitter weinig concreet heeft bereikt, terwijl de invloed van Anseele nauwelijks te overschatten is. Dat zal hij op zijn lezing van 30 april ook verduidelijken. We krijgen dan haarfijn uitgelegd hoe 'vadertje' Anseele tegelijk politicus, ondernemer en mythe was. Met een onbetwistbare sympathie, en tegelijk ook met een journalistieke onafhankelijkheid, benadert hij de complexe man, die op het toppunt van zijn loopbaan als een socialistische heiland werd beschouwd, maar die onderweg toch ook wel een paar keer de pedalen kwijt raakte. Hoe dat precies zat, zal Eric Bauwens haarfijn uitleggen op **30 april in GC Het Koetshuis**.

De toegang is gratis, maar omdat het aantal plaatsen beperkt is, best meteen reserveren op rausa@skynet.be of 0473 11 25 00. (WE)

Maurits Van Liedekerke schreef voor Rausa een artikel over zijn collega-dichter en streekgenoot. Wie hadden we beter kunnen vragen dan deze zachtmoedige poëet, om met zijn beschouwingen vanop een Hernese heuvel de gepaste inleiding te geven bij de herdenking van de honderdste verjaardag van 'onze' Hubert Van Herreweghen?

Hoe ik Hubert Van Herreweghen ontdekte...

(foto Thierry Van Vreckem)

Een van de meest boeiende vraaggesprekken ooit met Hubert Van Herreweghen gepubliceerd dateert van vrijdag 23 augustus 1968. Het was van de hand van Jaak Dreesen en verscheen in *De Bond*, het weekblad van de Grote en Jonge Gezinnen. Het paginagrote artikel is diepgravend omdat Van Herreweghen inkijk geeft in zijn verhouding tot zijn geboortedorp Pamel, zijn naaste familie, de oorlogsjaren, zijn loopbaan als mediaman en zijn dichterschap.

Als streekgenoot en liefhebber van zijn poëzie heb ik het bewuste artikel steeds bijgehouden, onderhand reeds meer dan een halve eeuw.

Geboren in de trouwzaal

De dichter had enkele jaren eerder zijn *Gedichten IV* uitgegeven en ging zoetjesaan naar zijn vijftigste, hij was in de fleur van zijn leven. Journalist en poëet ontmoetten elkaar in een Portugees café in de buurt van het Flageyplein waar toen de openbare omroep gevestigd was. Het moet een vaste stek voor de Pamelaar geweest zijn, als Portugees-liefhebber was hij er kind aan huis. Van Herreweghen ontmoette er ooit o.m. de dichter Anton van Duinkerken en de meester-cursiefschrijver Simon Carmiggelt, in die jaren iconen van de Nederlandse letteren. Dreesen weet te vertellen dat Van Herreweghen volop geniet van een karaf rode wijn en een stevige roker is: sigaretten afwisselend uit een groen en een rood pakje. Het is niet moeilijk raden om welke merken het gaat...

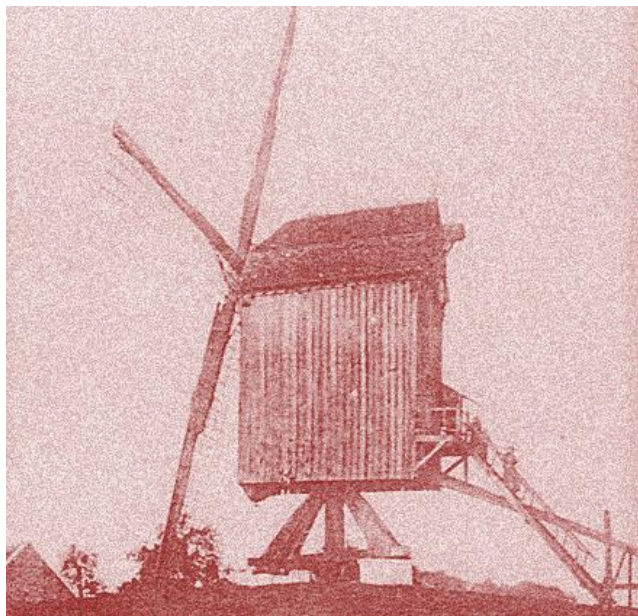
Een van de onderwerpen die aangesneden werden, is de herkomst van de dichter. 'Ik ben in dezelfde kamer getrouwd als ik geboren ben. Dat kwam zo: wij woonden in Pamel in het gemeentehuis. Mijn vader was daar hoofdonderwijzer, en in ons huis had de gemeente toen twee vertrekken. Later, toen ik dan trouwen ging, was de kamer waar ik ter wereld kwam "de trouwzaal" geworden.' Van Herreweghen vertelt hoe hij, zittende naast zijn toekomstige, zijn moeder tot zijn vader hoorde zeggen: *Wéét ge het nog, Cyriel?* Mijn vader bleef plechtig zwijgen, maar hij glimlachte.'

De liefde en de verering die Van Herreweghen voor zijn ouders had, was merkwaardig. Hij drukte het zo uit: 'Mijn vader was hoofdonderwijzer te Pamel, mijn moeder was onderwijzeres, enkele jaren maar, daarna was zij huismoeder – en hoe. Het waren verstandige lieden, van een levenshouding die zo religieus, en praktisch en af was, dat ik dit later nooit meer bij iemand heb aangetroffen. Ze waren goed, wat ze ook deden, geloven, werken, lezen, tuinieren. Ze waren goed voor de mensen, ze behandelden iedereen die over de vloer kwam op dezelfde manier. Boer en bedelaar, notabelen en pastoor. Ze leefden evangelisch.'

Dertien gezellen

Dat Van Herreweghen ook de liefde voor het landschap in en rond Pamel heeft meegedragen spreekt uit zijn poëzie. Zo komt in het vraaggesprek het gedicht *Trap* ter sprake.

Daarin vertelt Van Herreweghen hoe hij als jongen van vijftien vanuit de windmolen van Rufien (Rinus) Van Nuffel naar het landschap keek 'daar nederig neergelegen tegen het wandtapijt van aarde en lucht'.

Uit die tijd stammen ook woorden en begrippen die zijn poëzie bijwijlen wat archaisch doen klinken. Want wie weet nog - zoals in het gelijknamige gedicht - wat een mouter-nest (of meuk) is? Van Herreweghen is zo vriendelijk geweest het woord in een voetnootje te verklaren. Het is duidelijk dat de dichter met graagte uit zijn oude-woordenschat put.

In 1969, nauwelijks 25 jaar na het einde van WOII, was praten over de oorlog niet vreemd. Zeker niet onder mensen die de bezetting hadden beleefd. Dat daarbij het gedicht *De ballade van de Dertien Gezellen* aan bod kwam, ligt voor de hand. Daarin heeft de dichter het over dertien vrienden die afspreken elkaar na de bevrijding in 1945 terug te zien. Slechts zeven daagden op, de anderen waren dood. Het gedicht verscheen in 1949 in tijdschrift *Dietsche Warande en Belfort* en verwoordt hoe beschadigd deze generatie uit de oorlogsjaren is gekomen.

Over zijn dichterschap zegt Van Herreweghen: 'Een mens is een berg, vol adertjes. De dichter moet steeds weer opnieuw de goudader kunnen aanboren; hij mag geen erts verkopen, hij moet kunnen smelten, zuiveren.'

De gedachtegang klinkt als de voorafspiegeling van wat hij later zo fijnzinnig verwoordde in *Zang*:

***Al wat ik kreeg van kunde
van taal en tong
bleef ik slijpen tot het zong,
al was 't van slijpen dat 't verdunde.***

(uit *Webben & Wargaren*, 2000)

Eeuwige wandelaar

Het zou nog tot begin jaren tachtig duren eer ik Van Herreweghen ook echt ontmoette. Het was op de afscheidsviering van een van zijn radiocollega's, Dries Poppe. Die generatiegenoot van Van Herreweghen was producent Hoorspelen en Radiodocumentaire geweest en had net de dichtbundel *Het wordt stiller* uitgebracht. De feestzitting ging door in de concertzaal van het Flageygebouw. We hadden er een mooi gesprek - een ontdekking!

Daarna liepen we elkaar meer dan eens tegen het lijf in Brusselse straten, in een boekhandel, op café. Soms ook in het parkje aan De Zavel. Uit die Brusselse tijd stamt het grappige *Luisteren*: Als ik ietskes zat ben/ en ik zit in een café,/ hoor ik soms, in Brussel,/ in mijn Lambiek, de zee.

Een van onze afspraken was om ooit samen met vrienden-dichters uit de streek een poezienamiddag te organiseren. Ik stelde de kapel van de Woestijn voor, maar Hubert vond dat geen goed idee. 'Ik doe daar mijn devoties!', argumenteerde hij zijn afwijzing. Enige *theatraliteit* was hem niet vreemd, zijn rijzige gestalte en zijn geoefende stem hielpen daarbij.

In 1993 las ik in de bundel *Korf en trog* het gedicht *Zwart lam*. Daarin beschrijft de dichter hoe hij op een van zijn wandelingen de geboorte van een zwart lam meemaakt. De bundel is opgebouwd volgens de seizoenen die hem als geboren wandelaar begeleiden. Het schouwspel speelde zich af langs de eeuwenoude Chaussée Brunehaut, de Romeinse baan, die vanuit Henegouwen door de wijk Kokejane (Herne) loopt en vandaar het Pajottenland dwarst tot in Asse. Ik besprak het gedicht in *Het Oude Land van Edingen en Omliggende*, het tijdschrift voor geschiedenis en heemkunde van Zuid-Pajottenland.

Ik bezorgde het artikel aan Van Herreweghen waarop hij me schreef: 'Ik kwam pas gisteren terug van veertien dagen wandelen in de Cévennes, maar het zal niet de laatste maal zijn dat ik, winter of zomer, langs de Chaussée Brunehaut loop tussen Lennik, Edingen, Belle-Croix en Chaussée Notre-Dame, met enkele zijpaden ervan als Graty, Steenkerke, en Lombise. Die steenweg garandeert een droge voet en weinig verkeer. Op Waals gebied werd het zwart lam geboren. Daar is een eenzaamheid voelbaar, die verlatenheid wordt, zoals men dat in het volkrijke Vlaanderen niet vindt, - al zoek ik die wegende stilte niet elke dag.'

In een andere brief gaf Van Herreweghen uitleg bij het gedicht *Geuren* dat hij stuurde n.a.v. van mijn vijftigste verjaardag. Vriend-dichter Willie Verheghe had in alle stilte twee dozijn vrienden gevraagd 'iets' op papier te zetten voor een liber amicorum. Tussen de oogst ook een gedicht van Van Herreweghen: *Geuren, een draaiorgeltje*. Later lichtte hij in een brief (25.IX.1995) zijn keuze toe.

'Gelegenheidsgedichten worden door mijn atelier niet geleverd en daarom stuurde ik "Geuren", het laatste vers dat ik schreef en dat toch een band heeft met onze streek van herkomst. Het is ook nog niet opgenomen in de bundel Karakol die eind september verschijnt. - Eigenlijk had ik als ondertitel niet "een draaiorgeltje" moeten noteren, dat ziet de lezer ook wel maar "internaat, 1933" (of 1932), dat zou exact en duidelijk geweest zijn. Al dateert het vers dus van dit voorjaar, ik schreef het slechts nu omdat ik dat 62 jaar geleden niet kon, al werd het toen geconcipieerd.

Hartige wensen voor welzijn van je Hubert.'

Afscheid

Toen Van Herreweghen op 16 februari 2010 voor zijn negentigste verjaardag gehuldigd werd in Gaasbeek las hij met krachtige en geofende stem enkele van zijn gedichten voor. Een jongeling gelijk!

In een van zijn laatste bundels pende hij in z'n onevenaarbaar geschrift 'collegiaal en van harte'. Maar nog mooier was wat hij op 30. VIII. 2012 postte.

Voor het essay *Poëzie voor het dorp* dat ik in 2013 mijn medeburgers van Herne aanbod, diende zijn gedicht *Nulla dies sine linea* (uit *Gedichten 3*, 1961) als voorbeeld om het ontstaan van een gedicht toe te lichten. Ik had Van Herreweghen de toelating tot citeren gevraagd en prompt stuurde hij een briefje terug.

' Beste Maurits,
Natuurlijk! Je krijgt er als cadeautje nog een kwatrijntje bij (gisteren geschreven):

OGEN

**Langs mijn ogen komt verdriet
als mijn linker armoe ziet
en mijn rechter het verderven
van de Schoonheid om te sterven.'**

Het was het laatste contact dat we hadden. Ondertussen waren twee Roosdaalse dichters overleden. Bert Decorte in 2009, een jaar later Erik Heyman. Hun beider leven staat beschreven in mijn boek *Van Abbe-loos tot Zeppos. Anderhalve eeuw Pajottenland in 75 portretten*. Hubert Van Herreweghen komt er niet in voor. Hij overleed op 4 november 2016, de dag dat het boek van de persen rolde. Tijdens de voorstelling (Koetshuis 4 december) bracht ik hem hulde met het voorlezen van zijn veelzeggend kwatrijn:

VADERLAND

**Zacht aan de zachte zijde,
ruig aan de harde kant,
bekrompen, bevend, wijde
geweldig, klein vaderland.**

Wie een mooie beschrijving van de figuur Hubert Van Herreweghen wil lezen, kan terecht in het boek van Gaston Durnez *'Een mens is maar een wandelaar'*.

(Davidsfonds, 2019). Ook Bert Decorte wordt erin beschreven. De titel van het boek is trouwens een versregel van Decorte.

Maurits Van Liedekerke

Bij erfgoed gaat het niet alleen om relieken uit lang vervlogen tijden. Het begrip is veel rijker dan de zorg om verbrokkelend perkament, overgroeide ruïnes, haast vergeten rituelen of bijna uitgestorven dialecten. Een erfgoedvereniging is het aan zichzelf en aan de maatschappij verplicht om de gepaste aandacht te besteden aan al die merkwaardige, verdienstelijke, zonderlinge en gewone mensen die hun dorp of stad mee hebben gevormd. Bij Erfgoed Rausa hebben we intussen al een behoorlijk aantal portretten gemaakt van vrouwen en mannen die hun stempel hebben gedrukt op de samenleving tussen Dender en Lombeek. Daarbij benaderen we de persoon in kwestie vaak vanuit een sociaal, artistiek, politiek of sportief standpunt. Maar er zijn mensen die zich hebben onderscheiden in al deze maatschappelijke velden.

Neem nu **Frans Segers**, de minzame Ledebergenaar die op het sociale leven van zijn dorp een grote invloed heeft gehad, een echte promotor was van cultuur en sport en die dertig jaar op een verbindende manier aan politiek heeft gedaan. Zoals Gerard Walschap destijds zijn hoofdfiguur Thijs 'een mens van goede wil noemde', zo mogen wij dat ook zeggen over Frans. Een lang gesprek in de Korte Kamstraat leert ons heel wat over negen decennia lief en leed.

Van Adelles

Familieportret met centraal grootmoeder Adele, links haar zoon Joannes Franciscus, de vader van Frans Segers.

Ze zijn eerder zeldzaam, de vrouwen naar wie hun hele nageslacht wordt genoemd. Maar de hele struik die voortkwam uit Adelaide van der Haegen (1842- 1920) zal door het leven gaan als 'van Adelles'. Zo ook Jakken (Johannes Franciscus 1880-1969) en haar kleinzoon Frans van Jakken van Adelles. Jakken was een eerste maal getrouwd met Cecilia De Smedt (1880-1925). Voor haar was geen lang leven weggelegd, ze overleed op 45-jarige leeftijd. De weduwnaar hertrouwde met Maria Celestina Car-

doen (1902-1953), de moeder van Frans. Het zal er daar ten huize Jakken Segers levendig aan toe zijn gegaan, met dertien kinderen, (half-) zussen en (half-) broers. In hun woning aan de Ninoofsesteenweg (naast de Prosser) deed Frans Segers op 17 maart 1931 zijn intrede in het kroostrijke gezin.

De Eerste Wereldoorlog was bijna verwerkt en hoewel er in verschillende landen al extreme ideeën begonnen te gisten, wisten Albert I en premier Henri Jaspar het Belgische schip door min of meer kalme wateren te loodsen.

Te Adelles, het afgebroken stamhuis aan de Kapellestraat

De kleine Frans deed zijn eerste wijsheid op in Ledeberg, in het schooltje aan de Kapelleweide bij meester Cornel Evenepoel, meester Adelson Wauters en ten slotte bij meester Zacharie van Laer.

"Meester Zacharie was een heel brave mens, maar hij viel regelmatig in slaap tijdens de lessen. Ik heb pas achteraf begrepen waar die chronische vermoeidheid vandaan kwam.

De arme man was tijdens de Eerste Wereldoorlog slachtoffer geworden van een gasaanval. Dat moet zijn gestel heel zwaar hebben aangetast zodat de onfortuinlijke onderwijzer regelmatig door vermoeidheid werd overvallen. Hij deed nochtans zijn best, want hij hing allerlei didactisch materiaal tegen de muur: een merelnest met eitjes, een vleermuis, en nog tientallen spullen die de wanden sierden.

Wij waren natuurlijk heel blij wanneer de meester weer eens in slaap viel, want we moesten bijna niets leren. Wij hielden ons vaak bezig met waar we zin in hadden. Mijn klasgenootje Gust Borloo en ik tekenden heel graag. Maar er werd ook veel kattenkwaad uitgericht. Ik ben zo zelfs eens onder zijn lessenaar gekropen en ik had het geluk dat hij toen echt wel in een heel diepe slaap was gedompeld.

De meester had wel een systeem uitgedokterd om te balorige bengels te sanctioneren. Iedereen had een baksteen. Die was opgestapeld tegen de muur en wie het toch te bont maakte zodat de meester wakker werd, moest zijn baksteen nemen en die op de trede vooraan leggen om er dan met de knieën te gaan opzitten. Dat wij gedurende twee jaar bijna niets hadden geleerd, dat kon het jonge grut toen niet echt ontmoedigen.

De twee laatste jaren gingen we naar Pamel naar school, achter het gemeentehuis. Ik zat er in de klas bij meester Pol Van Herreweghen en daar ging het er wel ernstiger aan toe.

We waren te jong om te begrijpen wat er in de wereld rondom ons gebeurde. In 1938 werden we letterlijk en figuurlijk eens door elkaar geschud toen ons land op zaterdagmiddag 11 juni werd getroffen door een aardbeving, we keken in die periode ook verbaasd naar de overvliegende Zeppelins, maar het werd pas echt menens toen op 10 mei '40 de wereld weer in brand stond. Ik was toen negen jaar en had niet meteen door dat we ergens bang moesten voor zijn. Af en toe was het zelfs wat avontuurlijk. Ik herinner me nog goed hoe ik met mijn kameraad Cesar van Gitjes (Van Cutsem) naar het schouwspel keek van een neerstortend vliegtuig. Vanop de Kapellestraat zagen we het Engelse toestel met een brandende motor in glijvlucht naar beneden komen. We zijn ook gaan kijken hoe hij zich achter de 'Groenen Boomgaard in de grond heeft ge-

boord en hoe een zoon van 'Protter' (Kestens) de piloot hielp ontsnappen.

Bij ons thuis sliepen acht Duitsers. In 't café wat verderop lagen de officieren. Één van die mannen had een mooi schaakspel met ivoren beeldjes. Onze Jef heeft dat op een keer toch wel gepikt zeker! Ik weet niet wat hij er mee heeft gedaan, maar toen hebben we wel schrik gehad dat ze er zouden op uitgekomen zijn. Ook toen later de Gestapo in het gezelschap van een Pamelaar aanklopten om broer Jef op te pakken, waren we doodsbenauwd. Gelukkig had die zich kunnen verstoppen in een graanveld. Ook toen het station van Denderleeuw werd gebombardeerd en de grond daverde tot in Pamel, hadden we het benauwd. Maar voor de rest zijn wij de oorlog betrekkelijk goed doorgekomen”.

Den troep

Terwijl Frans zijn verhaal doet, bladert hij in zorgvuldig bijgehouden mappen met foto's en documenten. Bij haast iedereen die op de vergeelde foto's staat afgebeeld, weet hij een boeiend verhaal te vertellen: over zijn grootmoeder en zijn tante Net die 'achterwares' (vroedvrouw) waren, over nonkel Sooi die in de Eerste Wereldoorlog gevangen zat in Holland en daar veel heeft getekend en geschilderd, over een andere oom die als beenhouwer in Brussel schatrijk werd, maar die later zijn hele fortuin in het casino verspeelde. En al die prachtige toenames van onvergetelijke Ledebergse figuren: Tist van d'n Ieën, Pieë Pastoeër, Dzijemst, Dikke Moesj, Sjei Pouter, Benoëë va Sis va Liene, Fil van Sjalén Tatj... Frans laat ze in pittige verhalen weer over de Dries marcheren.

We bladeren voort door de documentatie en komen ook verschillende plechtige diploma's en onderscheidingen tegen: Laureaat van de Arbeid, Burgerlijke medaille 1ste en 2de klas, Gouden Medaille in de Kroonorde, Gouden Palmen in de Kroonorde, een oorkonde van 'Ere-Gemeenteraadslid'...

"Ik loop daar niet hoog mee op, ge krijgt dat en ge zijt daar wel blij mee, maar mee te koop lopen doe ik niet. Al is er toch één dat me na aan het hart ligt, namelijk het erediploma 'Ereruiter bij het 2de Regiment Lansiers' uit 1952."

Frans als kanonnier, 2de van links

Frans diept het document uit het stapeltje en haalt zijn herinneringen op aan een voor hem belangrijke levensfase. Voor de wat jongere mensen onder de Rausalezers is het misschien moeilijk voor te stellen, maar toen Frans in 1951 werd opgeroepen, was de oorlog nog lang niet verteerd, de Koude Oorlog was bittere realiteit en de bezetting van Duitsland werd heel au sérieux genomen. De dienstplichtigen moesten toen zelfs 21 maand kloppen (+ nog een paar kampen).

"We waren toen voor vier maand weg van huis. De appelaar stond in bloei toen ik vertrok en hij was geplukt toen ik op verlof mocht komen. Het was soms een harde tijd, maar ik kon er wel aarden. Ik was ondergebracht in de 16de pantserdivisie. De tanks waarmee we reden waren eigenlijk afgedankte tuigen van de Amerikanen. We reden in de buurt van het Duitse Vogelsang tijdens de manoeuvres over velden en gewassen. Als ge van de boerenbuiten zijt, dan doet dat zeer, de arbeid van die mensen kapot te maken. Ik was 'kanonnier operateur', dat wil zeggen dat ik in de koepel zat en toch ook het kanon moest kunnen bedienen. In die koepel moest ik met de telescoop en de radioapparatuur aan de slag. Als je daar een beetje mee kon omgaan, kreeg je daar ook muziek uit."

Dat laatste zei Frans met een schalkse glimlach. Het zal wel niet de bedoeling geweest zijn van de militaire overheid om daar in die machine te luisteren naar de nieuwste hit van Dorus Day. Blijkbaar kweet onze Pamelse kanonnier zich goed van zijn taak, want hij werd bij de grote manoeuvres aangesteld als tankoverste en het is in die hoedanigheid dat hij vereerd werd met het

plechtige diploma.

Even heeft Frans overwogen om 'bij te tekenen', maar toen zijn moeder ernstig ziek werd, vond hij dat hij thuis nodig was en werden de militaire plannen opgeborgen.

Schrijven

Even voor hij moest 'binnengaan', had Frans de liefde van zijn leven gevonden. Het was dan ook heel zwaar dat hij telkens zijn 'Francinneke' voor maanden moest alleen laten. Geen sprake van even een berichtje te doen met de GSM of om een SMS te sturen. Een telefoon diende enkel voor extreme gevallen. Er restte dus alleen een brief.

"Ik heb altijd heel graag geschreven, ook al tijdens mijn schooltijd, maar toen ik in het leger was, heb ik Francine wel 450 brieven geschreven! Ik heb ze nog allemaal bewaard, samen met enkele brieven die ik van haar heb gekregen. Ik denk zelfs dat ik door al dat geschrijf mijn 'derde streep' heb gemist. Terwijl ik me elke avond ijverig aan het schrijven zette (soms acht quarto-vellen vol), gingen de andere soldaten altijd op zwier met de luitenant. Zo kwamen ze bij hem in het gevlei. Voor mij was het belangrijker dat ik bij mijn lief op een goed blaadje stond dan bij de luitenant!"

Dat Frans een fijne pen had, hebben de lezers van het Davidsfonds-Klokje tussen 1999 en 2013 mogen ervaren. Wie ons archief 'in The Cloud' raadpleegt, kan daar die knappe cursiefjes nog eens nalezen. Overigens besluiten wij straks deze bijdrage met een mooi fragment van Frans.

KWB

Na de legerdienst lonkte het volle leven. Frans kon aan de slag in het slachthuis van Anderlecht. In 1954 mocht hij de trouwring schuiven over de hand van Francine Verpaelst, in 1956 vestigden ze zich in hun nieuwe woonst aan de Korte Kamstraat en tijdens de jaren die volgden werden ze de fiere ouders van twee dochters en een zoon.

Het tweede deel van zijn loopbaan zou zich afspelen in Vilvoorde bij de Kredietbank.

Foto links:
Francine en
Frans

Frans is ook altijd heel sociaal actief geweest. In 1957 trad hij toe tot de KWB van Ledeberg. In de vijftig jaar die volgden, zou hij die vereniging helpen uitbouwen tot een bruisende organisatie die steeds opnieuw met een verrassend programma kon uitpakken. Negentien jaar heeft hij de groep als voorzitter geleid en de talrijke initiatieven die hij aanbracht, werden prompt door heel wat anderen overgenomen. Zo werd hij het gezicht van KWB Ledeberg.

Als je zo iets lovend zegt tegen Frans, dan is hij de eerste om dat te relativieren.

"Wij hadden toen een formidabele ploeg en als je kan rekenen op een secretaris als Frans Vierendeels, dan zit je op het hoogste niveau! Wij hebben inderdaad heel wat zaken in gang gezet. Een paar voorbeelden? De autozoektochten, die hadden een enorm succes. Vandaag moet je daar niet meer mee beginnen, daarvoor is het verkeer te druk geworden. Ik lanceerde ook de kooklessen voor mannen, toen echt iets heel nieuw, maar alweer een voltreffer".

Een ander initiatief van Frans: de autorijlessen. Daarvoor had hij een beroep gedaan op de toenmalige commissaris Freddy Sonnevillie. Toen bleek wat een succes dit had, is Freddy dit blijven doen op eigen initiatief, maar de oorsprong moeten we bij de Ledebergse KWB zoeken.

Er waren ook nog de lessen automechanica waarmee Frans Vierendeels zelfs de onhan-

digste stakkerd elementaire kennis bijbracht en we mogen de KWB-voetbalploeg niet vergeten! Hoeveel heroïsche matches zijn daar op het hellende plein aan de Kleistraat niet gespeeld? Op de foto hieronder zien we drie 'helden van dit wondersteam': v.l.n.r. Louis Van Schelvergem, Frans Segers en zijn (veel te jong gestorven) broer Theo Segers.

Politiek

"Het zat misschien wel wat in de familie, mijn oom (ook Frans Segers) was jarenlang gemeenteraadslid en op een gegeven ogenblik werd ik ook benaderd. Onze familie was niet aan een of andere traditionele partij gebonden en aanvankelijk was er het plan om bij de ploeg van burgemeester Van Cauwelaert aan te sluiten. Maar na enig aandringen van familieleden, liet ik me op de lijst van de Volksunie zetten. Ik had blijkbaar nogal wat 'aanhang' want ik werd meteen verkozen. Ik wou toen (zoals de statuten dat voorschreven) mijn ontslag geven als voorzitter van de KWB, maar na korte tijd vroeg het bestuur me unaniem om de statuten even te laten voor wat ze waren. Zo begon ik in 1977 aan een periode van dertig jaar politiek mandaat, 28 ½ jaar als gemeenteraadslid en twee jaar als lid van het OCMW.

Toen ik de eerste keer een begroting zag, hoorde ik het in Keulen donderen. Ik verstond daar geen letter van. Gaandeweg maakte ik er een erezaak van dat ik de begroting nagenoeg volledig uit het hoofd kende voor ze op de gemeenteraad kwam. Ik heb ook in veel commissies gezeten: o.a. de commissie voor de bouw van het nieuwe gemeentehuis, van de straatnamen, het comité rond de Dikke van Pamel, de GECORO, het Koetshuis enz.

We hebben nogal wat 'afgedraafd' op bezoek in alle hoeken van het land. Ik ging mee met alle excursies om te gaan kijken hoe men zaken oploste in andere gemeenten. Dat was bijzonder leerrijk. Ik heb ook altijd getracht om mensen bij mekaar te brengen".

Wie in die periode een gemeenteraad heeft bijgewoond, of wie het politieke leven destijds wat heeft gevolgd, kan niet anders dan deze uitspraak van Frans bevestigen. Het gebeurde wel meer dat er geen al te fraaie bewoordingen van de ene kant van de raadszaal naar de andere kant werden geslingerd. Frans bleef er stoïcijns kalm bij en wist meermaals met een wijze tussenkomst de gemoederen te bedaren. Hij was ook een van de weinigen die vele uren op het gemeentebestuur over moeilijke dossiers gebogen zat, zodat hij steeds goed voorbereid zijn stemgedrag kon bepalen en dat niet zomaar automatisch liet afhangen van een partijstandpunt. Geen wonder dat hij bij voor-en tegenstanders op zeer veel respect kon rekenen.

Schilderen

Waar hij de tijd bleef halen, we kunnen het ons moeilijk inbeelden, maar tussen alle sociale en politieke activiteiten en de plichten van een goede huisvader, vond Frans ook nog de tijd om met penseel en olieverf zijn artistieke talenten uit te testen. Hij heeft nooit de kans gehad om in een academie deze aanleg te ontwikkelen, maar de lijsten die in woonkamer en gang de muren sieren, bewijzen dat hij ook op picturaal gebied meer dan verdienstelijk werk heeft geleverd.

Frans bergt de stapel foto's en documenten die we de voorbije uren hebben doorbladerd zorgvuldig op. De vele tientallen mensen die nog even tot leven werden geroepen, rusten weer in netjes geklasseerde herinneringen. Politieke dossiers liggen er al lang niet meer op het bureaublad en ook het penseel en de pen zijn al een tijd onaangeroerd. Voor Frans gaat alle aandacht nu naar het verzorgen van zijn vrouw. Vorig jaar vierden Francine en hij hun vijfenzestigste huwelijksverjaardag. Het is ontroerend met hoeveel toewijding en geduld hij Francine omringt. Als je hem daarvoor complimenteert, wuift hij die lof weer bescheiden weg, zo typisch voor deze zachtmoedige, wijze man.

Wanneer je zegt dat Ledeberg hem dankbaar moet zijn voor zijn levenslange inzet, relativeert hij dat meteen door te stellen dat het allemaal niet zo bijzonder is en dat het lukte omdat hij zo goed omringd was. Ik denk dat we dit artikel niet beter kunnen afronden dan met een tekst van Frans zelf. Om het hele verhaal af te drukken, hebben we jammer genoeg niet de ruimte in dit tijdschrift.

Maar de korte natuurbeschrijving, gelicht uit een verhalenbundel, is zo'n mooi miniatuurtje dat het de lezer een idee kan geven van de sobere en toch kleurrijke verteltrant van Frans Segers.

WE

De zon stond hoog aan de hemel en ze zond haar stralen onbarmhartig naar beneden. Mens en dier zochten afkoeling in de schaduw of in de koele ruimten van hun huizen en hollen. Het kwik zat tegen de dertig graden aan en over de velden en weilanden hing de lucht te trillen van de hitte. Een paar populieren stonden tegen het weiland aan, als het ware tegen elkaar beschutting te zoeken. Scheefgezakt door de wind en de drassige ondergrond, was in hun schaduw een omheining gemaakt van verroeste ijzerdraad die, overwoekerd door brandnetels en bramen, de scheiding vormde tussen het weiland en een overgebleven stukje bos. Samen met het grondhout, waren ze de overblijfselen van wat eens een prachtig stukje natuur was, met allerlei soorten bomen en struiken. Ze hadden geluk gehad! Hun stammen deden dienst als steun voor de omheining en de roestige draden waren ingegroeid. Zo hadden ze de kettingzagen afgeschrikt. Een tijdlang hadden ze hun geluk gedeeld met een vijftal abelen, maar na een invasie van de schorskevers waren die langzaam afgestorven. Er bleef alleen nog een paar verbleekte stammen over zonder bast, met daarin het gangenpatroon van de kevers gegrift. Een versleten roestig hek had zich uit hun schaduw teruggetrokken. Vliegen die even aan wat rust toe waren en zich wilden neerzetten op het hete roest, moesten onverwijd hun vlucht hernemen.

D'er zèn gin winjters nemië

Foto: Jan De Mont

D'er zèn gieën wintjers ne mieë.

Dit verhaal situeert zich in de tijd dat de lentebloesems er nog in de lente waren, dat in de zomer het graan nog kon kraken door de brandende zonnestrallen om vervolgens met malse zachte regen opnieuw een groeischeut te krijgen, dat er in de herfst nog echte wind, regen en storm was, dat er in de winter nog dikke pakken sneeuw uit de hemel vielen. Er was nog geen sprake van klimaatverandering, of -betogingen. Het was de tijd dat seizoenen nog seizoensgebonden waren en alles nog verliep zoals Onze Lieve Heer het geschapen heeft...

Gust:

Ik paas dat 't weer op veranderen staut. Azzek mènne rechtern erm omoeëg hef, doet mèn linker skavers zieë, en azzek mè bik gerauk 'k ne mieë recht van 't flesouèn.

Hilda:

Ik paas da ge gelouèk étj. Ik em al ne gie ëlen dag last van mèn wieërs en mèn eksteroeëgen. Ze steken, pesies doezjend noljn'n da ze in mèn voete steken. En è je onze kauter al gezien? Douènen zitj al ne gieëlen dag mé zè gat no de stoof.

Gust:

Ik zal nog nen ieëmer oeilje gon auln'n en nog ewa stoofaat dat de stoof nie ooët gaut van 'n nacht.

Hilda:

Moe je nie oppassen vé a skavers as ze zoeë ne zieë doen? Lotj dat onzen klensjt'n doen. Douènen zitj ie toch niks te doen. 't Es noen en e leit nog altouèd in zèn berre.

Gust:

Da's e goe gedacht, ik zal em ne kieë ooët zèn berre gon auln'n.

Hilda:

Zètj ewa vrinjelèk tegen da manneken, è eit nog mo zjst zèn ekzaumes gedaun. Lotj em nog e wa slaupen en wacht tot van 'n achternoen.

Gust:

Slaupen? Gouè zètj nie goe zeker! Slaupen da moe je doen aske mieg zètj. Ik vraug mè af van wa dat 'n mieg kan zijn? Van zèn booëz'n te draugen dat 'n g'oltj eit op skool zeker. Nie mé mouè, è Hilda!

Miel wordt uit zijn bed gehaald.

Gust:

Miel, kom ne kieë rap ooët aën nest, en oltj oeilje en stoofaat bin'n. 't Gaut vandoeg gegarandeerd snieëven. Ik wèr 't gewaur on mè flessouèn, ons moeder è eksteroeëgen steken da 't nie skoeën es.

Miel:

Es't zjst? Gau get snieëven? En oe dik gaut 'n liggen? Staut er iet van in de gazet? Mo ziet, 't es al bezeg! Ik zin't dee de vansjter. Zie ne kieë wat een dikke vlokken. Ik gon bè de Lowie. Douènen kan mé mouè ne snieëman mauken van achter op 't hof!

Gust:

Lotj de Lowie nog mo een bétjn'n wau dat de Lowie es. Gotj ieëst achter nen ieëmer oeijsle en kapt nog een baksken stoofaat en gotj tein bè de Lowie.

Miel: Ik ben al weg!

Gust: Ieëst a stoofaat en a oeijsle!

Miel: Mag da nie ewa wacht'n tot flees?

Gust: Nieët!

En Miel haalt de emmer kolen en een bakje vol met stoofhout.

Miel: Moe, magge 'k na bè de Lowie gaun?

Hilda: Allei spoetj a, genietj mo van d'emelse vlokskes!

Miel haast zich bij zijn spitsbroeder Lowie. Maar Lowie heeft blijkbaar nog heel wat (spits)broeders. Het lijkt of heel het dorp is neergezakt naar de grote weide achter het hof van Lowie zijn ouders.

Lowie:

Hé, Miel, komt er bouè. We zèn zjst ne snieëman on 't mauken. Fil van Késtjtes kan zènnen bal allénsj ne mieë rond krouègen, zoeë dik is 'n al! Go je gouè em elpen?

Miel:

Ik ben al weg! Awel Fil, jong, gouè étj van de merget allieën mo botermelk gedroenken zeker? Ge doetj bekanst in a broek gelèk da ge on dènnen bal on 't deiven zètj!

Fil:

Och jong, gouè paast zeker da ge de sterkste zètj! Ie zi, deift mo ewa mee! Ik oop da ge spek mé ouèrn'n geetn'n étj, of a broek zal rap vol liggen!

Miel en Fil duwen met al de kracht die ze hebben de sneeuwbal rond, de andere kinderen zorgen ervoor dat sneeuwman voorzien wordt van alle nodige ledematen. Met man en macht wordt er voor gezorgd dat er een sneeuwman te voorschijn komt die zijn gelijke in geen uren in het rond zal hebben.

Miel:

Oe krouègen men douènnen booëk na op da gat van de snieëman? Zènnen booëk es dikker as zè gat, pesies gelèk as bè a vader.

Fil:

Och jong, al wa da ge zegt zè je zelf!

Miel:

Asse men na allemau tegelouèk effen, tein moet dat toch gaun? Mo maskien kan Fil gewoeën e wa ston loenken, douè'n eit toch allieën mo botermelk in zèn ermen zitt'n.

Fil:

Wat est jong? E je a zelven al ne kieë goe Bezien?

Met man en macht wordt de buik van de sneeuwman op zijn plaats gezet.

Miel:

En na nog zènnen kop d'er op. Of willen men de Fil zènnen kop der op zett'n?

Fil:

Beiter mouène kop as aë verkeskop! G' étj oeèrn'n gelèk talloeèrn! Ze moeten zien as ze bè aaln'n e verken doeëd doen da ge nie in de weg lipt, of de sleiger kan em mispakken!

Miel:

Ik em maskien ne verkeskop, mo aë kop komt ooët e verken zè gat! Ei da stinkt!

Fil:

Na é je te veel gezeid e makker! Ie zi, ne snieëbal op aë verkeskop, maskien zal em tein op iet trekken.

Miel:

Ie zi, deezn'n is vé a, tein zal aë kop maskien zoeë nouèg ne mieë stinken!

Fil en Miel vliegen elkaar in het haar, letterlijk! Het wordt een gevecht op leven en dood... De buurkinderen beginnen te supporteren, de ene voor Fil, de andere voor Miel. Om beurten hoor je gejuich naar Fil toe, gevolgd door een geweldige steunbetuiging naar Miel. Er wordt duchtig wat afgeroepen en... gevochten en geklopt. Tot... vader Gust op het lawaai is afgekomen.

Gust:
Miel, godmiljaar, mé a es na toch niks aun te vangen! Gouè zètj den doemp van de patatt'n nog ni weid! Wannieë gaut a verstand ouèndelèk ne kieë kommen!? Nor ooës! En derekt!

Miel:
Ik em niks gedaun! Fil is begost! E eit gezeid da'k ne verkeskop em!

Gust:
Gétj maskien gieënen verkeskop, mo wel 't verstand van e verken! Nor ooës!

Fil:
Oùe es begost, Gist! E eit gezeit da'k bo-termelk in plosj van spier'n in mèn ermen em en da 'k ooët e verken zè gat kom. En eit oeëk gezeit da mè vader zènnen booëk dikker is as zè gat!

Gust:
Miel, moks da ge tooës zètj, of ik steek a

ne kieë in onzen bieër zè gat, maskien zejje dau a verstand tegen kommen!

Miel:
Mo va... ik...

Gust:
Niks te 'mo vaën'! Nor ooës! Ik tèr a ver-zeker'n da mèn skavers na gieëne zieë doen, aske verstotj wa da'k wil zeggen!

Miel:
Mo va, ik em toch al stoofaat gekapt en nen ieëmer oeilje gon auln'n.

Gust:
Va mouè paut kindje stoofaat kappen vé gieël de wintjer! ... Tot as 't er gieën wintjers ne mieë zèn!

En Miel is nog steeds hout aan het kappen... Zou het daardoor zijn dat er geen winters meer zijn...?

Marc Muylaert

Vraag het aan Rausa

In de erfgoedkelder bewaart Rausa een klein tinnen plaatje. Het ding meet nauwelijks 30 op 10 centimeter, en draagt in sierlijke grijze letters het opschrift QUAERTVAERT-
STRAAT.

Tijdens de nieuwjaarsreceptie, begin januari, ontlokte het een verbaasde bezoeker de reactie: **"Is dat de oude naam van de Kaaitvaartstraat? En wat betekent die dan eigenlijk?"**. Voorwaar een thema dat wonderwel past in de nieuwe rubriek "Vraag het aan Rausa".

Wat wilde je altijd al weten over het erfgoed in Roosdaal?

Hoe komt de Kaaitvaartstraat aan haar naam?

Heb je ook een vraag?
Stuur een mailtje naar erfgoed.rausa@gmail.com

Wie vanop Ledeberg de kasseien van de Puttenberg afdendert en niet tijdig – afhankelijk van het voertuig - het rempedaal intrapt of de remmen dichtknijpt om links de Gasthuisstraat in te slaan, rijdt de Kaaitvaartstraat in. Als je na de put van Kaaitvaart weer naar boven bent gebold, staat in de flauwe bocht naar Liedekerke een kapelletje. Daarachter stond een bouwvallige schuur. Toen die werd afgebroken stond Frans Romanus erop te kijken en hij merkte tussen het puin een oude straatnaamplaat die wie weet hoeveel jaar aan de schuurgevel had gehangen. Frans gaf het plaatje door aan zijn vriend Geert Fieremans die het op zijn beurt doorgaf aan Rausa.

Haar naam kreeg de Kaaitvaartstraat al ettelijke eeuwen geleden. In zijn proefschrift 'Toponymie van Pamel' uit 1973 verwijst Rik Van Herreweghen naar een eerste schriftelijke vermelding in 1392 als 'Kwaatgat' (of eigenlijk Quaetgaete in de schrijfwijze van toen):

"Tot in de 17de eeuw stond er geen huis, en was er enkel bos en heide. Die hielden 'Kwaadgat' in hun greep. Denkelijk ligt de betekenis van 'quaet' hier in 'gevaarlijk, onaangenaam, ramspoedig', want toen dit toponiem ontstond, was dat 'gat' een gevaarlijke toegang tot het grote Liedekerkebos dat men door moest en waarin wolven huisden. De nabije Wolvenstraat herinnert wellicht ook nog aan hun winterse bezoeken."

'Kwaatgat' evolueerde dan geleidelijk naar 'Kwaadvaart'. Nog volgens de auteur van datzelfde proefschrift is 'gat' doorheen de tijd totaal misvormd geraakt tot 'vaart',

met tussenstappen waarbij de uitspraak waarschijnlijk wijzigde naar '-gaert' en nadien '-faert'.

Zit u, beste lezer, ook op hete kolen of met een erfgoed-ei? Vindt u niet meteen een antwoord op die ene prangende vraag over de Roosdaalse geschiedenis? Kortom, welke vraag moet Rausa voor u verder uitzoeken? Laat het ons weten! Mail naar erfgoed.rausa@gmail.com en bepaal zo mee de inhoud van dit tijdschrift.

Bart Caulier

Erfgoed Rausa **Jaarprogramma 2020**

Zaterdag 4 januari, erfgoedkelder:
Nieuwjaarsopendeur (10-12u)
Dinsdag 7 januari, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief
Dinsdag 21 januari 20u erfgoedkelder
Vergadering Bestuur
Zaterdag 1 febr. 10u erfgoedkelder:
Archiveren 'in the Cloud'
Dinsdag 4 februari, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief
Zondag 16 februari, 15:30u,
100 jaar Hubert Van Herreweghen
Maandag 2 maart, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief
Zaterdag 7 maart (namiddag)
Bezoek Huis van Alijn (Gent)
Dinsdag 17 maart, 20u Polyv. Zaal.
Nacht van de Geschiedenis
Dinsdag 31 maart, erfgoedkelder
19u: Vergadering Bestuur
20u: **Algemene Vergadering**
Zaterdag 4 april, 9-12u erfgoedkelder
Opendeur: vertelvoormiddag
Maandag 6 april, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief
Zaterdag 25 april 21u en zondag 26 april
14-18u, erfgoedkelder: **Erfgoeddag**
(zaterdag: animatie rond 'de nacht',
zondag tentoonstelling)
Donderdag 30 april, 20u, Polyv. Zaal:
lezing over Edward Anseele
Zaterdag 2 mei, 9 tot 12u erfgoedkel.
Opendeurdag
Maandag 4 mei, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief
Dinsdag 26 mei 20u erfgoedkelder
Vergadering Bestuur
Maandag 1 juni, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief

Zaterdag 6 juni, 9-12u erfgoedkelder
Opendeur: vertelvoormiddag
Zondag 28 juni 14-18u
Tentoonstelling WO II
(Rusthuis Pamel)
Zaterdag 1 aug. 9 tot 12u erfgoedkelder
Verrassende filmfragmenten
Dinsdag 1 september, erfgoedkelder
19u: Vergadering Bestuur
20u: **Algemene Vergadering**
Zaterdag 5 sep., 9 tot 12u erfgoedkelder
Opendeurdag
Maandag 7 september, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief
Zondag 13 september, 14 tot 18u
Open Monumentendag
Zaterdag 3 okt., 9-12u erfgoedkelder
Opendeur: vertelvoormiddag
Maandag 5 oktober, 14-16:30u
Sessie gemeentelijk archief
Zondag 1 november 17 uur:
Reveil (kerkhof Kattem)
Zaterdag 7 nov., 9 tot 12u erfgoedkelder
Opendeurdag
Dinsdag 24 november erfgoedkelder
19u: redactievergadering
19u: Vergadering Bestuur
Zaterdag 5 dec., 9 tot 12u erfgoedkelder
Vertelvoormiddag
Dinsdag 15 dec. 20u Schouwburg:
De Bourgondiërs:theaterprogramma met
Bart Van Loo

Tijdschrift Rausa verschijnt op
15 februari, 25 april, 15 juni, 1 augustus,
10 september, 1 december

Foto: Leo Van Vreckem